

ÖZÜRLÜLER VAKFI
BİLGİLENDİRME KİTABI
2009

ÖZÜRLÜLÜK ALANINDAKİ GELİŞMELER

Kln. Psk. CaferÇataloluk
Özürlüler Vakfı
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon
Bilim Kurulu Üyesi

“Ülkemizin özür lülük alanında ki gelişmeleri devam etmekle birlikte çeşitli önemli eksiklikleri de söz konusudur.”

Bu anlamda öncelikle; durum hakkındaki tanımları, engelin tespiti, tedavisi alanında kabul edilebilir bir eylem ortaklığı oluşmuş değildir. Tanılama kısmında kullanılan tanı kriterleri, test bataryalarının ülkenin her yerinde aynı şekilde kullanılır olması sağlanmalıdır. Engellileri tanılamak için kullanılan testlerin ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliliğinin iyi yapılmış olması gerekir.

Her tanılama yetkisine sahip sağlık kuruluşu ve RAM larda güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış standart bir tanı bataryası kullanılmalıdır.

Bütün kamu ve özel sağlık kuruluşlarındaki ilgili meslek elemanlarının riskli bebekleri tespit etme, bunu bir takip birimine , ve aileye bildirebilmesi için bir çalışma mekanizması sağlık bakanlığınca oluşturulmalı ve bu konuda ilgili diğer bakanlıklarla gerekli işbirliği sağlanmalıdır.

Tanılması yapılmış yada erken teşhisi yapılmış engelli birey yada riskli bebeğın sağaltımı, topluma kazandırılması, rehabilitasyonu vb alanda aile o engel durumuna dair hangi eğitimleri, tedavi şekillerini kullanacağı konusunda ilgili rehberliği sağlık kuruluşundan öncelikle almalı, bu yönlendirmenin ve riskli çocuğın sağlık bakanlığı bünyesinde ilgili merkeze takip amacıyla da bildirilmiş olması gerekir.

Ailede tanılama sürecinde yaşanacak travma ve bu travma sonrası oluşacak depresif davranış tarzlarının en aza indirilmesi için aileye engellilik sürecinde rehberlik edecek meslek elemanının belirlenmesi ve aileye bildirilmesi bununda sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yapılması gerekir.

Engelli bireye sahip ailenin ulaşılabilir birimler yoluyla sorunun ele alınması gerekir. Bu anlamda Medeni Kanun doğrultusunda ebeveynin yükümlülükleri ile Anayasa doğrultusunda Devlet erkini kullananların yasal zorunlulukları gözden geçirilip yapılanma bu doğrultuda oluşturulmalıdır.

İlgili devlet birimlerince Özel ve/veya Kamu özel eğitim/rehabilitasyon/okul vb. birimlerinde iyi bir denetim sistemiyle ilişki kurulmalı. Engelli ye hizmet veren bütün grupların minimal standartlarının iyi tanımlanması ve takibi yapılmalıdır.

Disiplinler arası koordinasyon gönüllü değil zorunlu bir ilişki sistemine yönlendirilmeli bu konuda gerekli kolaylaştırmalar, kültür oluşturulmalı, meslek elemanları yetiştiren bütün eğitim kurumlarında bunun vurgusuna özel önem verilmelidir.

Üniversitelerde engellilik alanında çalışacak elemanlar minimal standartta öğretim görevlisi bulunduran bölümlerde yetiştirilmeli, bu alanda lisans, ön lisans vb alanda yeterince meslek elemanı yetiştirilmeli bu konuda geleceğe yansıtılmalı bir politika ivedi olarak harekete geçirilmelidir.

MEB kanunu ve ilgili yönetmelikleri ve Anayasa doğrultusunda egelilerin okullaşması zorunlu olarak yerine getirilmeli, her engelinin yetenekleri, kapasitesi vb saptanarak ilgili okullaşma sisteminden yararlandırılmalıdır. Bütün okullar (kreşten – üniversiteye) egelilere öncelikle uygun ve ulaşılabilir donanıma sahip olmak zorunluluğuna getirilmeli, yeni okullaşma bu

doğrultuda olmalı, halen var olan eğitim- öğretim kurumları da ivedilikle uygun ve ulaşılabilir donanıma sahip kılınmalıdır.

Toplumsal bütünleşme açısından MEB mevzuatında ilk öğretim ve liselerde engellilik konusunun mutlaka bağımsız ders olarak işlenmesinin sağlanması gerekir.

Engelli için sosyal devlet ilkesi doğrultusunda ailesinin maddi durumuna bakılmadan eşit şartlarda hizmet sağlanmalı ve ücretsiz konuma getirilmelidir.

Engellilik alanında çalışacak tüm meslek gruplarının çalışma alanları, sınırlılıkları, kapsamları, ortak alanları iyi tanımlanmalı, meslek grupları arasında oluşabilecek değerlendirme ve uygulama farklılıklarının engelli ve ailesine pozitif katkısı sağlanmalıdır.

Bütün engel gruplarındaki bireylerin istihdamı, meslek edinmesi azami düzeyde desteklenerek bireysel ve toplumsal refahlarının artması sağlanmalıdır.

Engellilerin farklı olduklarını hissetmeyecekleri, mekanlar yaratılmalı, mekan üreticilerinin bu konuda yasal yaptırımları sağlanmalı, yerel yönetimlerinin ivedi olarak bu konuda çalışması sağlanmalıdır.

Yoldan- eve kadar bütün kamu alanları herkesin eşit yararlanabileceği mekanlar haline getirilmelidir.

Bilimsel yöntem ve metotların engellilik alanında kullanılmasının takibi, yeni yöntemlerin , uygulama ve deney alanları oluşturulması, ulusal sağlık alanının bu anlamda oluşturulmasının sağlanması gerekir.

Engellilik alanında toplumsal ve bilimsel araştırmaların teşviki ve arttırılmasının sağlanması gerekir.

Toplum içinde hangi özür grubundan ne kadar bireyin bulunduğu sağlanmalı tüm işlev kayıplarının kayıt altına alınması ve takibi sağlanmalıdır.

Engelli ailesi ve kardeşleri içinde bir psiko- sosyal destek mekanizmasının zorunlu olarak sağlanması ve bu konuda sosyal devlet ilkesi doğrultusunda hizmetin devletçe karşılanmasının sağlanması gerekir.

Müşteri olarak engelliği görmeyen bir devlet, kurum, okul vb. kültürünün sağlanması gerekir.

- Özel eğitim gerektiren tüm (veya tüme yakını) çocukları normal sınıflarda yaşatları ile birlikte eğitme' olarak tanımlanabilir.
- Her özürlü için potansiyel fonksiyonel düzey belirlenmeli ve onun kendine ait sorunlarına göre yardımcı malzemeler planlanmalıdır
- Mesleki kaynaştırma yoluna gidilmelidir
- Öğrencinin sahip olduğu yetenek ve güçleri ile doğru orantılı en uygun iş dalının tespiti yapılmalıdır.
- Engellilere iş ve meslek eğitimi veren okullardaki iş ve meslek derslerinin ve atölyelerin sayıları yeterli olmayıp arttırılmalıdır.
- Engelli bireylere karşı geliştirilen olumsuz tutum ve önyargılarla ilgili pozitif ayrımcılık bağlamında kamu oyu oluşturulmalıdır.

- Meslek elemanlarının, rehber kamu personelinin ailelere çocuklarının işgücü ve yapabilirlikleri ile ilgili sağlıklı ve doğru bilgi ulaştırmaları ile ortak bir yöntem birliği oluşturulmalıdır.
- Mezun edilen öğrencinin işe yerleştirilmesi ve takibi yapılmalıdır.
- Mevcut internet sitelerinde ulaşılabilirliği sağlamak adına engelli bireyler için ayrı bir sayfa hazırlanması
- Halk eğitim merkezleri 'nde engelli bireylere yönelik mesleki eğitim ve kursların verilmesi
- Engelli bireylerin niteliklerine göre nüfus içerisindeki oranları doğrultusunda okullarda onlara özel eğitim birimlerinin yeterince oluşturulması, ve bu eğitim birimlerinde nitelikleri ab kriterlerine uygun personelin istihdam edilmesi.
- Üniversitelerde engellilik sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli eleman yetiştirilmesi, bu bölümlerin öğretim görevlilerinde minimal kriterler belirlenmesi. Örneğin Özel eğitim öğretmenlerine olan talep giderek artmakta ve bu ihtiyacın yukarıdaki programlarla yakın vadede karşılanması mümkün görünmemektedir. Ortopedik engelli ve çok engelli bireylerinde eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeni lisans programlarının açılması ve alanda öğretim elemanı yetiştirilmesi de önemli bir ihtiyaçtır.
- Engellilik alanındaki araştırmaların teşvik edilmesi.
- Engellilikle ilgili bilgilerin kamuya açılması bu alanda meb müfredatında durumun herkese ulaşmasının sağlanarak toplumsal birlikteliğin sağlanmasının yolunun açılması.
- Özürlülere yönelik psikolojik destek mekanizmaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Engelli bireyler bütün eğitim kurumlarında;
- Programlara ve hizmetlere erişimde eşitlik
- Uygun öğrenme yöntemlerinin sağlanması
- Revir aracılığı ile sağlık hizmetlerinin sağlanması
- Öğrenci yurtlarında kalma konusunda öncelik
- Kayıt işleri aracılığı ile ders yeri değişikliği konusunda verilen hizmetlerinin sağlanması
- Burs ofisi aracılığı ile burs sağlanması konusunda öncelik, öğrenci asistanlarının sağlanması
- Yemek hizmetleri aracılığı ile özel perhiz yemeğinin sağlanması
- Mesleki gelişim ve kişisel danışmanlık hizmetlerinin sağlanması
- Yapı işleri aracılığı ile erişilebilir düzenlemelerin yapılması
- Bilişsel,psikososyal,biyolojik ve çevresel faktörler dil üzerinde etkili olduğundan;çocuğa yönelik doğrudan profesyonel müdahaleler gerektiği gibi, aile eğitimi ve çevre koşullarının düzenlenmesi de gereklidir.
- Erken müdahalenin bütün kamu ve özel sağlık kuruluşlarının temel işlevi olarak belirlenmesi. Bu konuda gerekli kolaylıkların sağlanması
- Özürlü sağlık raporu, ram raporu vb raporlamalar, tanılamalar için tam bir standart birliği sağlanması. Bu doğrultuda ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliliği yapılmış test ve

envanterlerin kullanılmasının zorunlu kılınması. Bu konuda ilgili meslek örgütlerinin fikirlerinin alınması.

- Özel eğitim tanımı, sınırları , sınırlılıkları tam olarak oluşmamıştır.
- Özel eğitim alanında hangi meslek gruplarının çalışması gerektiği, bu konuda kimin hangi noktaya kadar ve ya hangi noktada özür için var olması gerektiğinin uygulamada yerleştiği söylenemez
- Özel eğitim alanında yapılan çalışmalarda ülkemize dair araştırmalar sorunu tanımlamaktan ve soruna cevap olmaktan halen uzaktır.
- Ülkemizde geliştirilmiş uygulama ve yöntemler ya yok ya yok denecek kadar azdır.
- Özel eğitim alanında çalışan meslek grupları arasında meslekler arası iş birliği yoktur. Kimi yerde oluşmaya başlayan bu yöndeki çalışmalarda halen emekleme aşamasındadır.
- Alanda çözüm üretmek için üretilen popülist politikaların , alana zarar verdiği, özür lülere, psiko-pedagojiye, ilişki sistemlerine, aileye dair bilgisi olmayan, bu alanda yetişmemişlerin çocuklara birkaç aylık eğitimle eğitim vermesinin özür lülere için bir kayıp olarak altının çizilmesi gerektiği
- Özür lülük alanında sivil toplum örgütlerinin koordine olmadıkları daha çok bireysel, belirli gruba dair çalışma ve kaynak aktarmaların ön plana çıktığı
- Bu alanda özellikli personel ihtiyacının ivedi olarak giderilmesi gerektiği. Bu alanda üniversitelerde alan profesyonellerinin yetiştirilmesi gerektiği
- Özel rehabilitasyon, okul vb sistemlerin olumlu girişimler olmakla beraber denetim ve yönlendirmelerinin yeterli olmadığı, ehil olmayan yada ehliyeti sorgulanabilir personelin aynı amaçla çalıştırıldığı anlaşılmaktadır.
- Bu alana dair öncelik insanda, önce özür lüde şiarının benimsenmesi gerektiği,
- İş-okullaşma sürecinin bir an önce kabul edilebilir düzeye çekilmesi gerektiği
- Yetkiyi devlet adına kullananların bu alandaki sivil toplum örgütlerini özellikle önem vermesi
- Özür lünün bireysel olarak duyduğu ihtiyaçların, yaşam alanı, sosyal hayat vb. devlet erkince zorunlu kılınması, gerekli çevresel düzenlemelerin yapılması gerektiği
- Özür lü için gereken tıbbi araç gereçler ve sarf malzemelerinin kişin

Kln.Psk. Cafer Çataloluk
Özür lüler Vakfı
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon
Bilim Kurul Üyesi